

SZAKKÖNYVTÁR-E A FELSŐOKTATÁSI KÖNYVTÁR?

Keveházi Katalin
SZTE Klebelsberg Könyvtár

Szemponatok

- **Definíciók**
- **Jogszabályi háttér:**
 - 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről
 - 30/2014. (IV. 10.) EMMI rendelet az országos múzeum, az országos szakmúzeum, a nemzeti könyvtár, az országos szakkönyvtár és az állami egyetem könyvtárának kiemelt feladatairól
- **Saját meghatározás és feladatok**
 - A felsőoktatási könyvtárak stratégiai fejlesztési irányai 2018-2023
 - A szakkönyvtárak stratégiai fejlesztési irányai 2019-2024

Definíciók

ALA:

- A szakkönyvtárak (special libraries) egyedülálló lehetőségeket kínálnak a speciális érdeklődési területnek megfelelő környezetben való munkára (vállalatok, kórházak, katonai, múzeumok, magánvállalkozások, kormány). Szolgálhatnak sajátos társadalmi csoportokat, például a vakokat és a fogyatékkal élőket, míg mások speciális gyűjteményekhez kötődnek.
- A felsőoktatási könyvtárak (academic libraries) a főiskolákat és egyetemeket, azok diákjait, alkalmazottait és karait szolgálják. A nagyobb intézményeknek több könyvtáruk is lehet, amelyek adott oktatási egységeket látnak el (jogi, természettudományi könyvtárak)

(research library, Forschungsbibliothek, wissenschaftliche Fachbibliothek stb. → LIBER)

Könyvtárosok Kézikönyve (3. A szakkönyvtár)

- A szakkönyvtár feladata valamely tudományterület vagy ismeretág tartalmának (ismereteinek) reprezentálása, és ennek alapján egy körülhatárolható felhasználói kör adott tudományhoz köthető szakmai információs igényének teljes, azonnali és pontos kielégítése (109.)
- A felsőoktatási könyvtárak tudományos jellegüknél fogva funkcionális szakkönyvtárak (118.)

Jogszabályok 1.

1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről

5. Tudományos és szakkönyvtári ellátás

63. § (1) A tudományos és szakkönyvtári ellátás az Országos Széchényi Könyvtár, a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtára, az országos szakkönyvtárak (3. számú melléklet), az állami egyetemek könyvtárai, valamint a nyilvános könyvtári ellátást vállaló egyéb szak- és felsőoktatási könyvtárak feladata.

(3) A tudományos és szakkönyvtári ellátás az (1) bekezdésben felsorolt könyvtárak, valamint a könyvtári rendszer minden egyéb tagjának együttműködésével valósul meg.

(4) Az országos szakkönyvtárak és az állami egyetemek könyvtárainak alapfeladatai az 55. § (1)* bekezdésében meghatározottakon túl

- *a) szakterületükön szakirodalmi és információs szolgáltatásokat végeznek, és közvetítenek,*
- *b) szakterületükre vonatkozóan* részt vesznek a 60. §-ban* felsorolt szolgáltatások megvalósításában.

** nyilvános könyvtári feladatok, szolgáltatások*

Jogszabályok 2.

30/2014. (IV. 10.) EMMI rendelet az országos múzeum, az országos szakmúzeum, a nemzeti könyvtár, az országos szakkönyvtár és az állami egyetem könyvtárának kiemelt feladatairól

1.§ (1) E rendelet tartalmazza ...

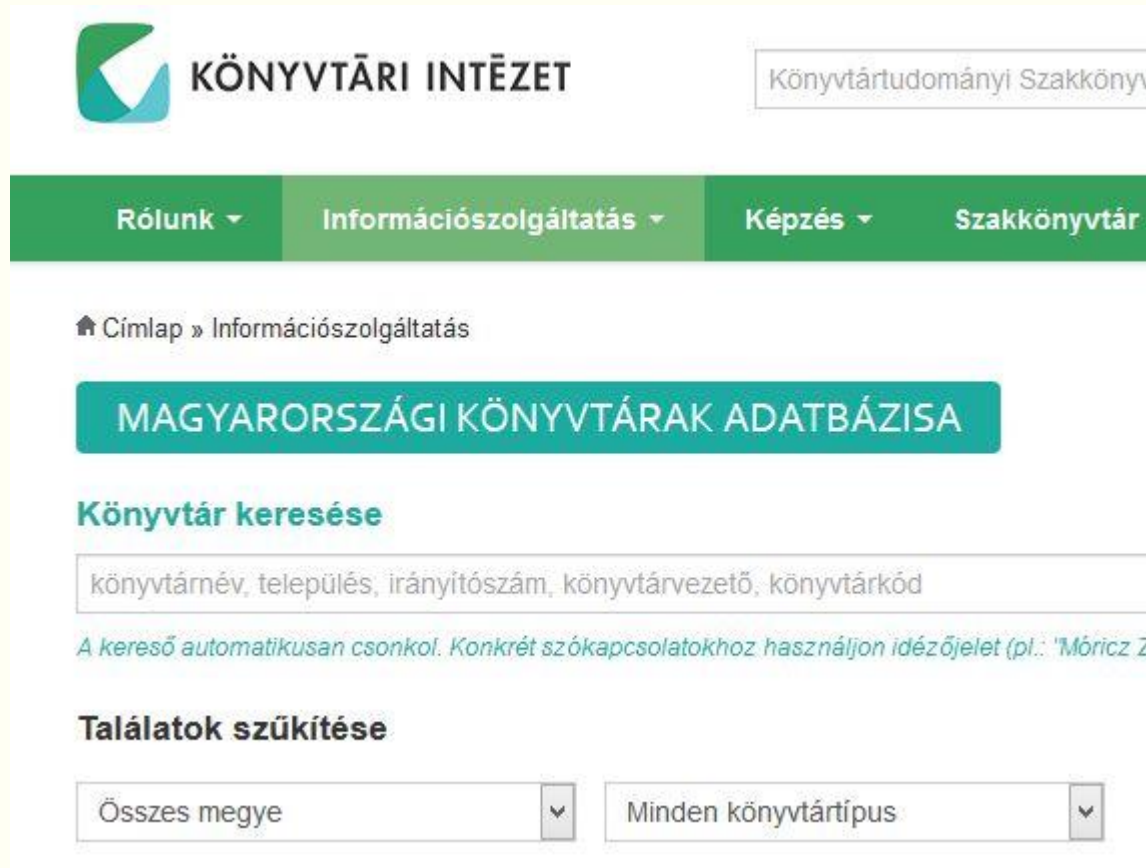
c) az országos szakkönyvtár, valamint

d) az állami egyetem könyvtára (a továbbiakban: egyetemi könyvtár)

számára a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Kultv.) alapján ellátott feladataik körében a kiemelt feladatokat, valamint a kiemelt feladatok ellátásának rendjét.

5. Az országos szakkönyvtár és az egyetemi könyvtár kiemelt feladatai

Könyvtári Intézet

The screenshot shows the website of the Könyvtári Intézet (Library Institute). The header includes the logo and the text "KÖNYVTÁRI INTÉZET" on the left, and a search bar containing "Könyvtártudományi Szakkönyv" on the right. Below the header is a green navigation bar with four menu items: "Rólunk", "Információszolgáltatás", "Képzés", and "Szakkönyvtár". The main content area starts with a breadcrumb trail "Címlap » Információszolgáltatás". A prominent teal button reads "MAGYARORSZÁGI KÖNYVTÁRAK ADATBÁZISA". Below this is the "Könyvtár keresése" (Library search) section, which features a search input field with the placeholder text "könyvtárnév, település, irányítószám, könyvtárvezető, könyvtárkód". A note below the field states: "A kereső automatikusan csonkol. Konkrét szókapcsolatokhoz használjon idézőjelet (pl.: 'Móricz Z...'. Below the search field is the "Találatok szűkítése" (Filter results) section, which contains two dropdown menus: "Összes megye" (All counties) and "Minden könyvtártípus" (All library types).

- Szakkönyvtár: 412 (! egyetemi könyvtárak is !)
- Egyetemi könyvtár: 31+168

Stratégiák

A felsőoktatási könyvtárak stratégiai fejlesztési irányai 2018-2023

A szakkönyvtárak stratégiai fejlesztési irányai 2019-2024

Felsőoktatási könyvtári stratégia

Miért?

- Országos könyvtári stratégia hiánya
- Sokasodó feladatok, nemzeti stratégiákban meghatározott szerepek
- Közös működési szabályozók, de eltérő adottságok
- Jól meghatározható közös fejlesztési területek

Hogyan?

- Alapértékek, jövőkép, küldetés megfogalmazása
- Erőforrás-elemzés
- Helyzetelemzés
- Fejlesztési területek meghatározása

Kinek? / Kivel?

- Közös fenntartó
- Könyvtári rendszer
- Könyvtárosok
- Felhasználók

Felsőoktatási könyvtári stratégia

Erőforrás-elemzés - reprezentatív felmérés:

28 intézmény (ellátandó közönség 96%-a)

- Felügyelet, szervezet
- Fizikai adottságok, humán erőforrás
- Informatikai ellátottság, digitalizálás
- Szolgáltatások

Felsőoktatási könyvtári stratégia

Helyzetelemzés:

- **Politikai-Gazdasági-Társadalmi-Technológiai-Jogi** környezet
- Szolgáltatási környezet, versenytársak
- Portfólió-elemzés
- SWOT

Felsőoktatási könyvtári stratégia: fejlesztendő területek

- A gyűjtemények átértelmezése és fenntarthatóságuk biztosítása, a hozzáférés segítése
megőrzés, feldolgozás, digitalizálás, szolgáltatás, korszerű (közös) platform, digitális
tartalomfejlesztés, disszemináció
- Kutatástámogatás, tudásmenedzsment, a tudományos eredmények disszeminációja
repozitóriumok, OA, kapcsolódás kutatási információs rendszerekhez, tudományos kommunikáció
támogatása, kutatási adatok kezelése
- A hallgatói eredményesség támogatása, tanulástámogatás
kompetenciafejlesztés: oktatás, tréningek, segédletek (új formák!), tanulási terek biztosítása,
információs írástudás és digitális kompetenciák erősítése
- Vezetés, szervezeti kultúra, szakértelem
humánpolitika: szakemberek megtartása, képzés, teljesítményértékelés, minőségbiztosítás,
könyvtárosképzés megújítása
- Kommunikáció, márképítés
megfelelő csatornák kiépítése, partnerkapcsolatok, elégedettségmérés

Küldetés

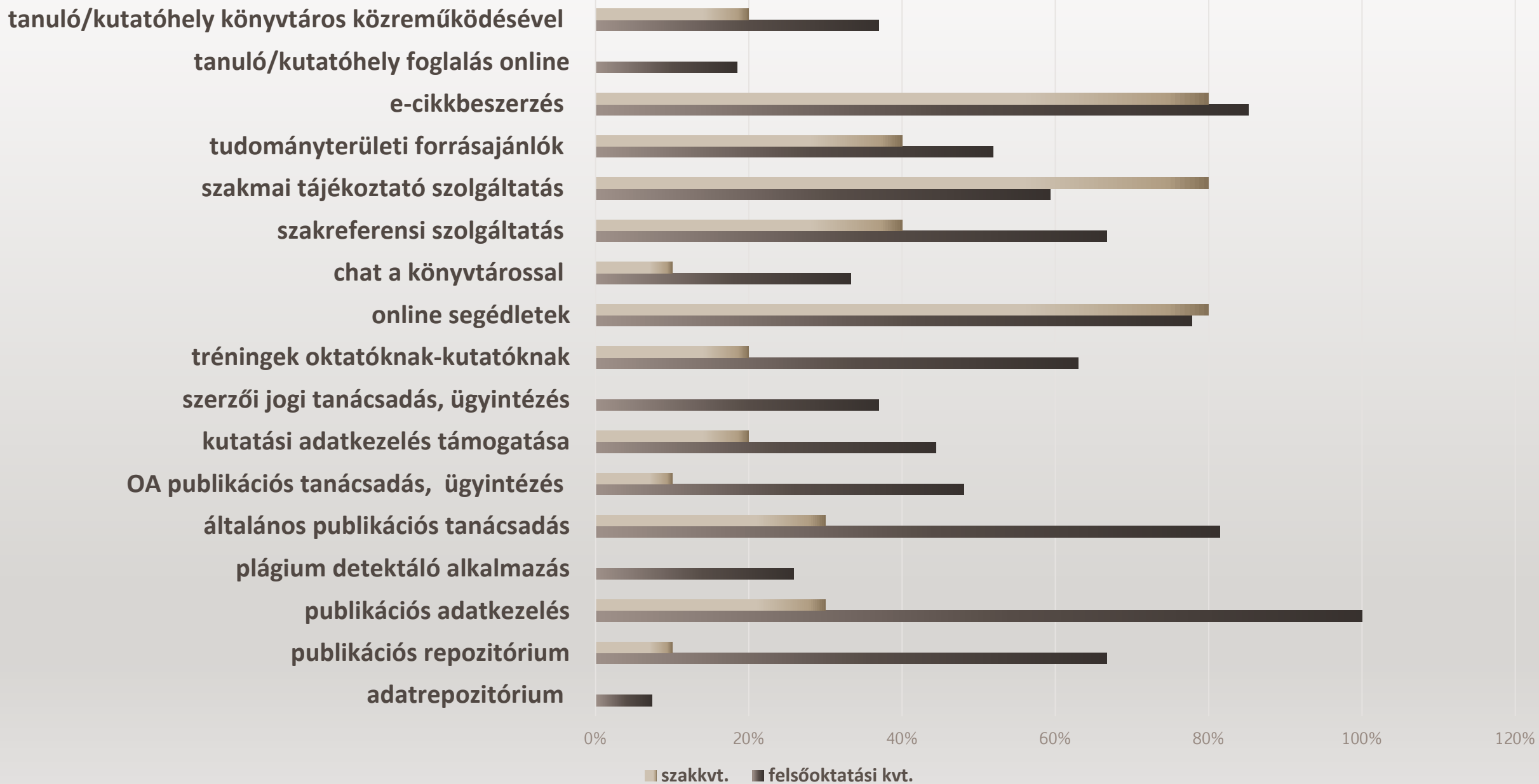
Felsőoktatási könyvtár:

- Az egyetemeken felhalmozott, egyúttal a nemzeti tudásvagyon és a nemzeti kulturális örökség őrzői és kezelői
- Gondoskodnak intézményeik tudományos eredményeinek rendszerezett összegyűjtéséről és láthatóvá tételéről hazai és nemzetközi viszonylatban
- Alapfeladatuk a fenntartó intézményeikben folyó oktatás, egyéni és csoportos tanulás és tudományos kutatás támogatása oktató, információközvetítő, szolgáltató és közösségformáló tevékenységükkel
- Az egész életen át tartó tanulás alapintézményei

Szakkönyvtár:

- A nemzeti tudásvagyon és kulturális örökség őrzői és szolgáltatói
- Az általuk felhalmozott különböző tudományos dokumentumokhoz kutatástámogató munkájuk révén hozzáadott értéket teremtő és szolgáltató intézmények
- Munkájukkal az adott szakterület művelő szakembereket, kutatókat, egyetemi hallgatókat segítik

Szolgáltatások - kutatástámogatás

Kutatástervezés

Kutatási együttműködések keresése
 Kutatási folyamatok tervezése
 Finanszírozás tervezése
 Pályázat
 Adat

21

Kutatástervezés

Kutatás

Információkeresés
 Adatelemzés
 Adatfeldolgozás
 Adatok analízisének, vizualizálása
 Adattárolás

10

Kutatás

Kutatási hatás növe

Eredmények hasznosítása
 Léthatóság növelése
 Kutatási hatás mérése

11

Kutatási hatás növelése

Kutatási hatás növelése

Publikálás

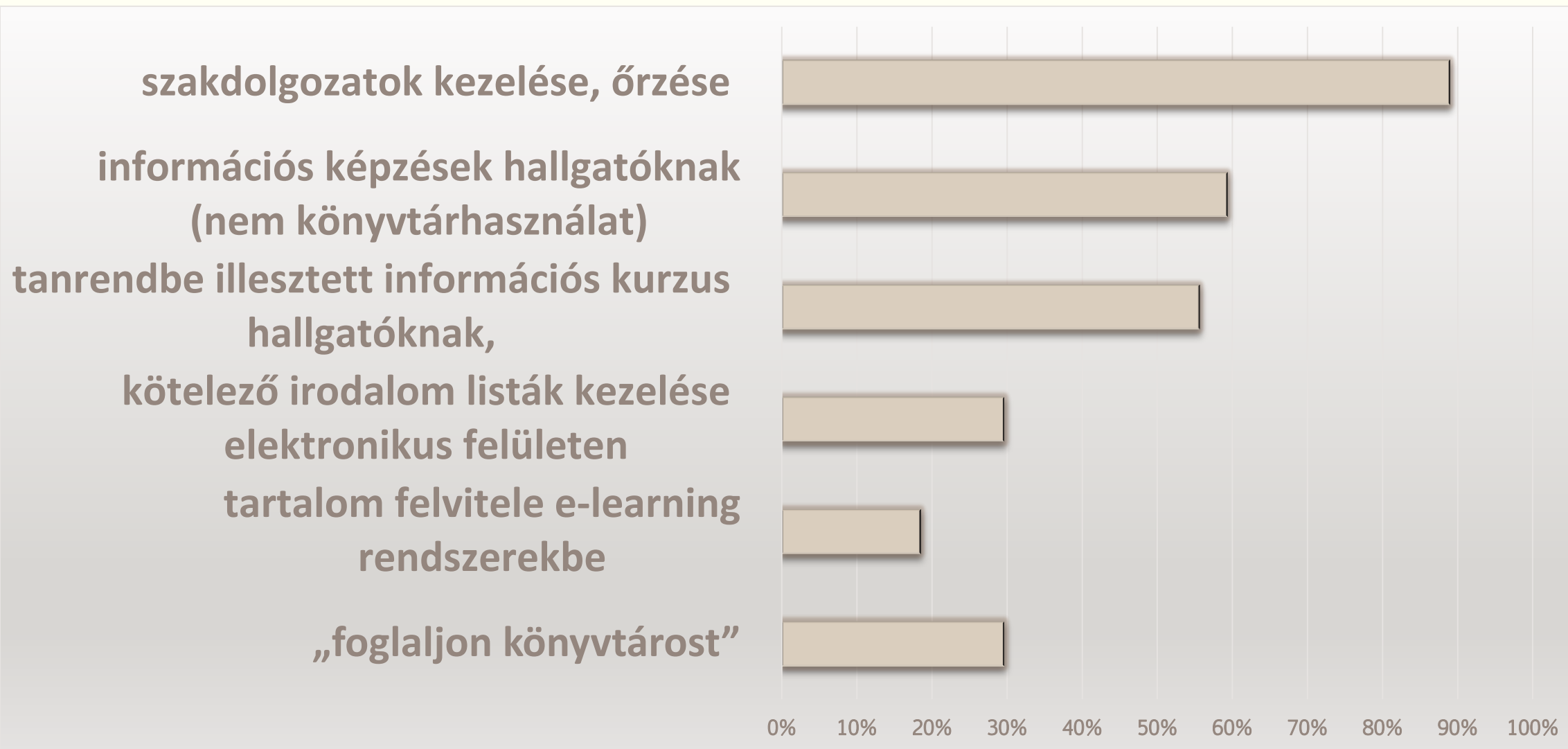
Archiválás
 Eredmények disszeminálása
 Adat újrafelhasználás

6

Kutatástervezés
 Kutatás
 Kutatási hatás növelése
 Publikálás

Szolgáltatások – oktatás támogatása

Közös pontok

- Országos könyvtári rendszer részei
- Kettős irányítási modell
- Együttműködési készség
- Gyorsan átalakuló gyűjtemény
- Tudomány, kutatás és innováció támogatása
- Felhasználóképzés, tudománynépszerűsítés, mint feladat
- Szükséges kompetenciák megszerzésének/folyamatos frissítésének szükségessége
- Megfogalmazható közös célok:
 - Korszerű, közös platform
 - Digitalizálás
 - Könyvtárosképzés reformja

Különbségek

Felsőoktatási könyvtár

- Egy (közös) fenntartó(?)
- Felsőoktatási intézmények szerves része
- Oktatási rendszer része:
 - Megváltozott igényeknek megfelelő tanulási tér igénye
 - Y (Z) generáció jelenléte a felsőoktatásban
 - Egyre inkább résztvevője az oktatásnak

Szakkönyvtár

- Sok fenntartó
- Egymástól nagyon eltérő szervezeti illeszkedés
- Az oktatástámogatás nem alapfeladat

Köszönöm a meghívást és a figyelmet!

Keveházi Katalin
kevehazi@ek.szte.hu